

Kunstnerne har grunn til bekymring

Kunstnerne hevder de kan miste store inntekter om forslag til ny åndsverklov blir vedtatt. Etter min vurdering har de grunn til bekymring.

Innlegg

Irina Eidsvold-Tøien

”

Komponister, skuespillere og filmregissører hevder at kunstnerne kan miste store inntekter om forslag til ny åndsverklov blir vedtatt. Styreleder i komponistforeningen, Jørgen Karlstrøm, mener enkelte bestemmelser i regjeringens forslag til ny åndsverklov vil medføre at inntekter tas fra kunstnere og gis til arbeidsgiverne og at forslaget vil undergrave kunstnerne kontroll over egne åndsverk. I sosiale medier spres bannere med påstander om at et «Kunstneropprør» er på gang. Etter min vurdering har kunstnerne grunn til bekymring.

I proposisjon til ny åndsverklov fremgår det at lovens hovedmål er å sikre rettighets-haveres inntekter. Loven er et sentralt virkemiddel for regjeringens intensjoner om at skapende og utøvende kunstnere i større grad skal kunne leve av sin virksomhet. I lovforslaget er det mange bestemmelser som også vil sikre kunstnerne på en positiv og fremtidsrettet måte. Imidlertid er bestemmelsen det strides om et unntak. Den vedrører overdragelse av rettigheter til oppdragsgivere. Bestemmelsen det er mest strid om har heller ikke vært på høring.

I åvl. § 71 første ledd oppstilles en regel som på en balansert måte avveier arbeidsgiver og de skapendes interesser; kun så mye opp-

Dersom serien «tar av» (slik som «Skam» har gjort) og selges til andre land, vil serien gi inntekter til selskapet - ikke rettighetshaverne. Etablerte og velfungerende forvaltningsorganisasjoner vil måtte betale vederlag til kringkastingsselskapet, ikke opphavere og utøvere. Foto NRK

havsrett som er nødvendig for at ansettelsesforholdet skal realiseres overdras til arbeidsgiver. Regelen korresponderer med hovedprinsipper i åndsverkloven; å la rettighetene forbli på opphavers hånd. Regelen har også vært i virke i snart 100 år, som ulovfestet rett.

Imidlertid er det foreslått et nytt annet ledd som har satt Kunstnernettverket i harnisk. Etter min vurdering har de god grunn til det, både fordi forslaget ikke har vært på høring, men mest på grunn av innholdet i regelen: «Bestemmelsen i første ledd gjelder tilsvarende i oppdragsforhold, og i lignende tilknytningsforhold hvor verket skapes på bestilling og opphaveren er uten økonomisk risiko for resultatet av det som skapes».

Departementet har på sine hjemmesider forsøkt å «oppklare» misforståelsene som har oppstått, blant annet ved å peke på rimelig vederlagsbestemmelsen i forslaget og vilkåret om at det bare er når det er «nødvendig» at opphavsretten overdras. Slik jeg ser det er ikke argumentasjonen overbevisende nok. Og reguleringen er en utvidelse av

Bestemmelsen det er mest strid om har ikke vært på høring, skriver Irina Eidsvold-Tøien.

den såkalte Knoph-maksimen som ligger i første ledd.

Jeg tror § 71, annet ledd både vil kunne begrense hovedformålet med loven og medføre overføring av inntekter fra kunstnerne til oppdragstager og institusjonene. Forslaget vil også på lang sikt kunne redusere incitamentet for nyskaping ved at kunstnerne får lavere inntekter.

Det at denne delen av bestemmelsen er tilført etter høringsnotatet, forsterker inntrykket av at forslaget ikke er tilstrekkelig gjennomdrøftet og derfor ubalansert. Bestemmelsen kan etter min vurdering bli svært uheldig for oppdragstager og kunstnere som lager verk på bestilling. Dersom opphavsretten går over til oppdragstager og verket blir en suksess er det institusjonen/ oppdragsgiver og ikke kunstneren som nyter godt av det. Etter gammel lov ville opphavsretten fortsatt være på kunstnerens hånd. Dersom verket «tok av»

eller ble brukt på nye plattformer, ga det nye inntekter også for kunstneren, ikke bare oppdragsgiver.

Et musikalsk bestillingsverk til et kringkastingsselskap vil kunne bli kringkastingsselskaps eie. Likeledes en tv-serie. Dersom serien «tar av» og selges til andre land, vil serien gi inntekter til selskapet - ikke rettighetshaverne. Etablerte og velfungerende forvaltningsorganisasjoner vil måtte betale vederlag til kringkastingsselskapet, ikke opphavere og utøvere.

Kunstnerne har slik jeg ser det, grunn til å være opprørte og kreve bestemmelsen i åndsverklovens § 71, annet ledd fjernet. Så får man heller leve med lovfesting av den såkalte Knoph-regelen i første ledd. Den skal etter regjeringens sigende ikke «gi noen endret rettstilstand». Det kan den med hånden på hjertet virkelig ikke mene om annet ledd.

Irina Eidsvold-Tøien, førsteamanuensis ved Institutt for rettsvitenskap og Centre for Creative Industries ved BI

På nattbordet Knut Erik Friis

Alder: 46
Stilling: Partner, konsulent PWC

- Du er kjent som korrupsjonsjeger og skal snart tiltre som gravesjef i Drammens Tidende. Men hva har du på nattbordet?

- Heh heh. Jeg jobber hjemme idag, så da kan jeg tjuvkikke på hva som ligger der.

- Nærhet til kildene. Dette er det beste.

- Der ligger det... seks bøker, ja.

- Leser du dem parallelt? Og handler de om det samme eller er det en spredning?

- Jeg leser dem parallelt, ja. Det er litt spredning, men alle er de ganske lettlest.

- Hva ligger øverst?

- Robert M. Pirsigs «Kunsten å vedlikeholde en motorsykkel». Jeg har lest den på engelsk tidligere, men da forfatteren døde nylig kjøpte jeg den på norsk.

- Nattbordet kan ikke bestemme seg for om dette er verdens dårligste gode bok, eller verdens beste dårlige bok.

- Hah. Det kan jeg kjenne meg igjen i.

- Hva ligger under den?

- David Baldacci. Den er fin og lett.

- Hva er det som avgjør hva du får lest?

- Bøker jeg har lest før. Jeg er ute etter gode historier og gode personskildringer. Det trenger ikke være så dypt.

- Mange oppgir at de leser dypt fram til de er 25. Deretter er det krim og krigsdokumentarer hele veien frem!

- Jeg kan ikke skryte på meg det heller.

- Ikke en ørliten fling med Kafka eller Bjørneboe?

- Kafka, kanskje. Jeg begynte tidlig å lese voksenbøker, jeg likte bøkene til John Irving godt. Men nå er de blitt litt for kjedelige.

- Nattbordet fikk ros som barn for å lese voksenbøker tidlig. Det hjalp ikke å poengtere at det spilte liten rolle at bokstavene var små. Synet var jo helt perfekt.

- Jeg er helt enig. Det er ikke så markant forskjell på litteratur for barn og voksne. Baldacci, for å ta et eksempel. Det er mest innpakningen for å tilpasse seg målgruppen.

- Er du god til å konsentrere deg når du setter deg ned og leser?

- Ja, det er jeg. Men jeg leser veldig fort, da.

Sentralbord 22 00 10 00 Kundeservice 815 11 815 Annonse 22 00 10 75

Dagens Næringsliv
Christian Krohgs gate 16,
Postboks 1182 Sentrum,
0107 Oslo

www.dn.no

Redaksjonen etter kl. 16.30

Desken: 22 00 13 30

Etterbørs: 22 00 10 05

Finans/næringsliv: 22 00 13 64

Foto: 22 00 13 07

Innholdssjef: 22 00 10 03

Livsstil: 24 10 17 29

Nyhetsredaktør: 24 10 14 30

Politikk/utenriks: 22 00 10 04

Redaksjoner utenlands

Asia: +66 7622 597

Redaksjoner utenfor Oslo

Kristiansand: 38 07 13 00

Stavanger: 51 85 81 10

Tromsø: 47 82 84 99

Epost

annonse@dn.no

kundeservice@dn.no

redaksjonen@dn.no

utgavesjef@dn.no

Etterbørs

Epost: etterbors@dn.no

Kontaktperson:

Tinna Gudmundsdottir

Innlegg sendes til

etterborsdebatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:

Maks 4000 tegn (cirka

700 ord). Underinnlegg/

replik: Maks 1000 tegn.